

PROGRAMMEREN ROND DUURZAAMHEID

EEN INSPIRATIEGIDS

Hoe maak je een goed programma over een thema als duurzaamheid? Duurzaamheid is namelijk een breed begrip, waarbinnen veel verschillende onderwerpen passen. In onze branchepraktijk kijken we daarbij vooral naar manieren waarop we de aarde met onze leefgewoonten zo min mogelijk belasten.

In deze publicatie vind je ruim 30 inspirerende voorbeelden met duurzaamheid als invalshoek. Gezien in bibliotheken, maar ook in andere culturele en publieke instellingen. Van makkelijk zelf te realiseren tot toegang weten te krijgen tot de juiste partners in de omgeving. En alles daartussenin.

Deze verzameling is dus een aanzet. Hopelijk vinden we de komende jaren nog veel meer voorbeelden van mooie programma's in bibliotheken over duurzaamheid. Die we dan weer kunnen bundelen en met je kunnen delen.

De bieb is duurzaam

LATEN ZIEN DAT JOUW BIBLIOTHEEKORGANISATIE

DUURZAAMHEID VAN BELANG VINDT KAN OP

VERSCHILLENDE MANIEREN. SLUIT AAN BIJ BESTAANDE

ACTIES EN MAAK HET THEMA BESPREEKBAAR.

1

COLLECTIE DUURZAAMHEID

Grasduin in je collectie en stel aantrekkelijke themadossiers samen. Inspireer hiermee leden en bezoekers bij hun zoektocht naar informatie over klimaatverandering en duurzaamheid. Stel net als de OBA een [duurzaamheids-top10](#) samen. Of maak, net als de Bibliotheek in Gent, een [Online Klimaatdossier](#) aan.

2

LOKAAL AAN DE SLAG MET WERELDWIJDE DOELEN

Guerilla gardening, een les kruidenspiralen en het afscheid van Ingmar Heytze's stad Utrecht... een aantal activiteiten die de Bibliotheek Utrecht in haar programmering opnam in het kader van de [Sustainable Development Goals](#) *Duurzame steden en gemeenschappen* (SDG 11). Ga in gesprek met partijen rondom duurzaamheid in de stad en organiseer je eigen programma om bij te dragen aan deze wereldwijde doelen.

HET HUIS VAN DUURZAAMHEID

3

In de Bibliotheek Heiloo staat het '[Huis van Duurzaamheid](#)'. Een informatiepunt en fysieke ontmoetingsplek voor alles wat met verduurzamen te maken heeft. Met boeken, tips en activiteiten geeft de Bibliotheek bezoekers op een laagdrempelige manier advies over duurzame energie, besparingsmogelijkheden, groene daken en nog veel meer.

4

TIJD VOOR DUURZAAMHEID

Gebruik de dag/week/maand van de duurzaamheid voor vergroting van de bewustwording. [Bibliotheek Noord-Veluwe](#) richt juist dan extra aandacht op thema's als duurzame energie, voedsel, afval en andere lokale issues. Sluit aan bij landelijke initiatieven zoals de [Nationale Week Zonder Vlees](#) of de [Dag van de Duurzaamheid](#).

EARTH DAY[®]

5

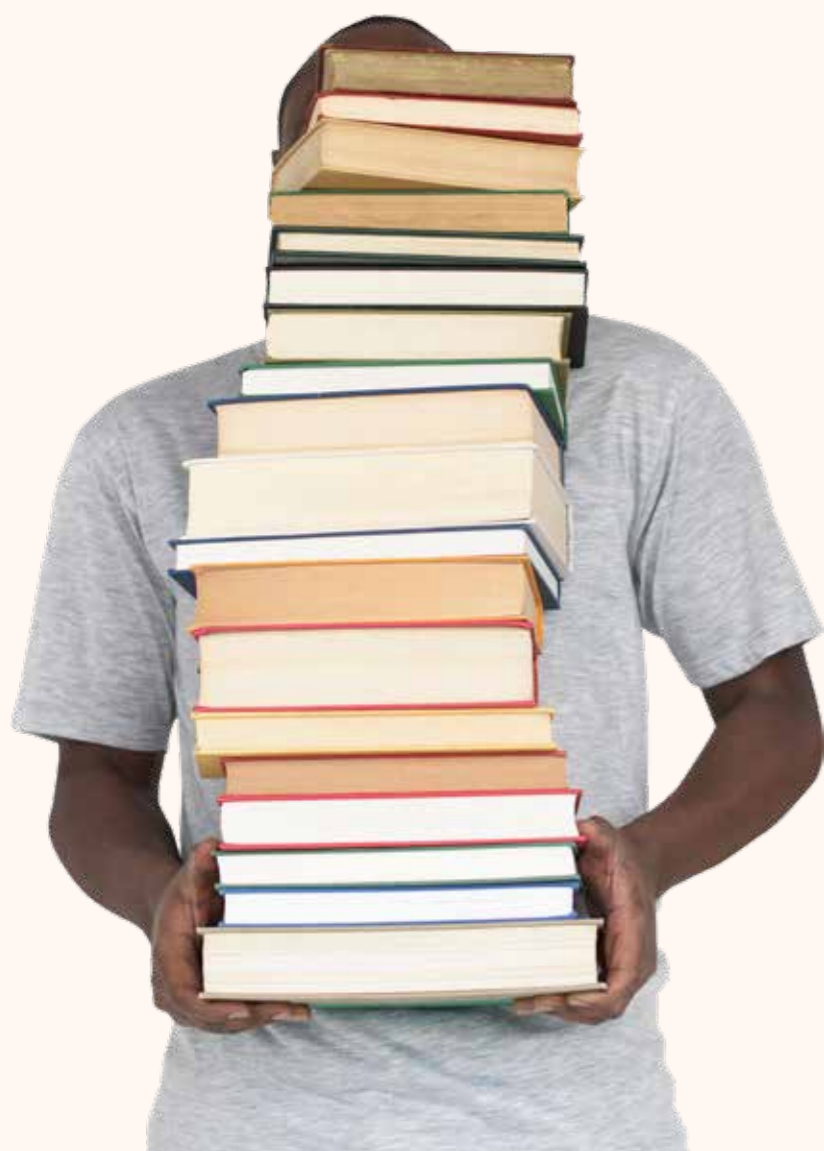
HET KLIMAATMUSEUM

Het Klimaatmuseum: een nieuw pop-up museum met boeiende kunst en verhalen voor een groenere wereld. Het museum streeft ernaar de tentoonstellingen buiten de traditionele museummuren te organiseren, op verrassende locaties en met duurzame concepten zoals het [Centraal Station Utrecht](#). Misschien iets voor jouw Bibliotheek?

6

THEMA'S VAN DE TOEKOMST

Organiseer een '[Tegenlicht Meet Up](#)' en praat met belangstellenden over trends in de wereld van politiek, economie, maatschappij en wetenschap. Attendeer deelnemers ter voorbereiding op de VPRO Tegenlicht-serie [Duurzaamheid](#). In een aantal documentaires worden mogelijke oplossingen voor huidige problemen gepresenteerd. Zo hield de Bibliotheek van Zeeland een [MeetUp](#) over Waterstof. Andere onderwerpen zijn Klimaatverandering, Afval en recycling en Groene voedselvoorzieningen.

Recycling, circulariteit & afval

PER PERSOON PRODUCEREN WE IN NEDERLAND BIJNA
500 KILO AFVAL PER JAAR. WE SCHEIDEN STEEDS BETER,
MAAR WAT KUN JE ZELF EIGENLIJK NOG MET AL DIE
OUDE SPULLEN EN VERPAKKINGEN?

1

EXPERIMENTEREN IN LABS

Draag bij aan de bewustwording rondom afval en recycling met een [Plastic Recycle Hub](#) of [BioDesignLab](#). Bezoekers van CODA Apeldoorn testen bijvoorbeeld toepassingen van restmateriaal en krijgen zo inzicht in biotechnologie en in biotechnologische ontwikkelingen.

3

CIRCULAIRE ECONOMIE

Transitie naar een circulaire economie vereist innovatie. Ga met elkaar in gesprek over de kansen en hindernissen van circulariteit in de Bibliotheek. Deel – net als het [fieldlab](#) Circulaire Innovatie in de Maakindustrie van Hogeschool Saxion – praktische kennis. Of organiseer een [Circulair Design MeetUp](#) en verken gezamenlijk een weg naar een circulaire Bibliotheektoekomst.

2

DUURZAME KUNST

Kunstenaars fungeren regelmatig als pioniers bij het agenderen van maatschappelijke vraagstukken. Zij prikkelen de verbeelding, dragen creatieve oplossingen aan of gebruiken duurzame materialen voor hun werken. Een voorbeeld hiervan is de tentoonstelling [Duurzame Kunst](#) van Riekje Jansen bij de Noord Oost Brabantse Bibliotheken.

WEGGOOIEN? MOOI NIET!

4

Radio stuk? Broodrooster doet het niet meer? Help mensen hun kapotte spullen een tweede leven te geven met een [Repaircafé](#). Hier kan iedereen z'n defecte apparaten of beschadigde goederen naartoe brengen en ze met de hulp van deskundige vrijwilligers en het juiste gereedschap en materiaal laten repareren. Verschillende bibliotheken gaven al ruimte aan het Repaircafé.

ARNHEM PLASTICVRIJ 2019!

5

In 2019 maakte Rozet zich een jaar lang sterk voor [een plasticvrij Arnhem!](#) Blikvangers waren een tentoonstelling over de plastic soep in de oceanen en een mobiele app om het lokale plasticprobleem inzichtelijk te maken voor de Arnhemmer. [Maar er was nog veel meer...!](#)

6

ZERO WASTE NEDERLAND

[Zero Waste Nederland](#) is het platform dat afvalvermindering in de spotlights zet en je daarbij met praktische tips ondersteunt. Samen met Zero Waste Nederland werk je aan bewustzijn rondom afval en zero-waste-oplossingen voor je stad, dorp en/of wijk.

Voedsel & productie

ETEN GROEIT NIET IN DE VRIESVAKKEN IN DE

SUPERMARKT. MAAR WAAR KOMT ONS VOEDSEL

EIGENLIJK WEL VANDAAN? EN HOE MAAK JE EEN

BEWUSTE KEUZE – ZOWEL VOOR JEZELF ALS

VOOR DE OMGEVING?

1

EEN VERSPILLINGSVRIJE WEEK

Vraag meer én structureel aandacht voor het onderwerp voedselverspilling. Concentreer je daarbij niet alleen op de winst voor het milieu, maar ook – en voor sommige klantgroepen vooral - op de portemonnee. Steek je licht op bij een initiatief als [Too good to go](#).

GOEDE BOODSCHAPPEN

2

[Questionmark](#) doet onderzoek naar supermarktproducten. De organisatie hoopt daarmee de verduurzaming van productieketens te stimuleren. Informeer samen met [Questionmark](#) mensen om bewuster boodschappen te doen en gezondere keuzes te maken.

3

ECOMAP: LOKAAL AANBOD IN KAART

Veel ondernemers en organisaties zien inmiddels dat ondernemen ook anders kan en zijn actief op het thema duurzaamheid. Met een 'Ecomap' visualiseer je wat er in jouw werkgebied op dit vlak zoal gebeurt. Breng de Bibliotheek en haar leden en bezoekers in contact met een brede kring van bewuste ondernemers en initiatieven. [Download hier](#) een Ecomap-template.

VOLKSTUINEN

4

Eigen groenten en fruit verbouwen is zowel ecologisch en duurzaam als ook leerzaam en gezond. Organiseer net als Bibliotheek Eindhoven, bijvoorbeeld met plaatselijke telers, een [workshop Eetbare Planten](#) of stippel een Wildplukwandeling uit.

Diversiteit in het landschap

DOOR VERANDERING IN KLIMAAT EN WEERS-

OMSTANDIGHEDEN, VERANDERT OOK BEGROEIING.

HELP DE NATUUR EEN HANDJE DOOR BIODIVERSITEIT

TE VERGROTEN EN OP EEN GROENE WIJZE STROOM

OP TE WEKKEN IN DE EIGEN LEEFOMGEVING.

MEER BIODIVERSITEIT MET DE ZADENBIBLIOTHEEK

1

Ook zaden kunnen verzameld, uitgeleend en weer teruggebracht worden, zien we in verschillende [Friese Bibliotheken](#). Bij een zadenbibliotheek kun je kosteloos zaden van groenten, kruiden en bloemen lenen. Zaai de zaden, verzamel de zaadjes en breng een deel terug naar de Bibliotheek. Jouw zaden worden toegevoegd aan de collectie en opnieuw uitgeleend.

2

GROENE ENERGIE

Hoe werken duurzame energiebronnen als zon, wind en aardwarmte? Hoe groen zijn ze eigenlijk? Organisaties als de [Consumentenbond](#), [Natuur & Milieu](#) en [WISE](#) geven informatie over welke leverancier het beste scoort qua duurzaamheid. En vraag lokale corporaties met je mee te denken en te werken aan de promotie van lokaal opgewekte energie.

3

DUURZAAMHEIDSMARKT

Richt, net als [BBLTHK Wageningen](#), een duurzaamheidsmarkt in. Zo maken bezoekers op een vrijblijvende en toegankelijke manier kennis met duurzame initiatieven in hun woonomgeving. Verbind buurtgenoten, ondernemers en (lokale) overheid en bied ze handvatten bij het zoeken naar de mogelijkheden voor verduurzaming.

4

NATUUR- EN MILIEU-EDUCATIE

Elk jaar organiseert [Natuur en Milieu Overijssel](#) educatieve projecten en ontwikkelt ze materialen en lesprogramma's over natuur, duurzaamheid, energie, voedsel en water. Als Bibliotheek kun je bijvoorbeeld meedoen aan de voorleesactie tijdens de [Dag van de Duurzaamheid](#), de Moestuinactie of het project Adviseurs van de Toekomst.

5

RIJKSWATERSTAAT

Bij Rijkswaterstaat staat duurzaamheid hoog in het vaandel. Met diverse partners werken zij aan een schone, groene en prettige leefomgeving op het water, de weg en in de buurt. Deel hun kennis en advies en informeer - én stimuleer - inwoners en ondernemers over het ontwikkelen van duurzame initiatieven.

Zelf aan de slag

EEN BETER MILIEU BEGINT BIJ JEZELF.

ALLEEN SAMEN KOMEN WE VERDER.

DAAG BEZOEKERS UIT OM IN HUN EIGEN LEVEN DE

VOLGENDE STAP IN DUURZAAMHEID TE NEMEN.

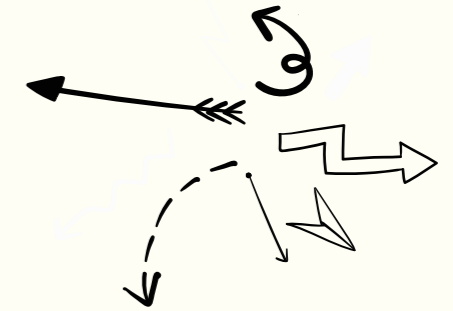
1 VAN WANHOOP NAAR ACTIVISME

Met deze [spoedcursus](#) krijg je antwoord op de vraag wat je zelf kunt doen tegen klimaatverandering. De zeven podcasts en strips geven sturing aan je streven naar een duurzamer leven en bieden tips over verdere 'vergroening'.

1

MILIEU CENTRAAL

[Milieu Centraal](#) is dé gids voor duurzame initiatieven in je eigen leven. Hun adviezen maken het voor iedereen eenvoudig om milieuvriendelijke keuzes te maken. Er is bijvoorbeeld een online Bespaartest, een Afvalscheidingswijzer en een tool om je eigen CO2-voetafdruk te berekenen.

2

4

DUURZAAMHEID ONLINE

'[Amersfoort Duurzaam](#)' is een online platform dat geïnteresseerden doorlopend voorziet van uitnodigende voorbeelden van duurzame inwoners, lokale initiatieven en instellingen. Je kunt er ervaringen uitwisselen, kennisdelen en gezamenlijk de volgende duurzame stap maken.

3

NUDGE

[Nudge](#) is er voor iedereen die concreet aan de slag wil met verduurzaming. Vanuit hun platform en brede netwerk helpt Nudge mensen bij het bewerkstelligen van positieve en blijvende veranderingen in de maatschappij. Van heel klein: een NEE-NEE sticker in plaats van een NEE-JA sticker, tot wat groter: start een wormenbak.

5

KLEDINGBIEB

Met een [Kledingbibliotheek](#) vergroot Bibliotheek Rozet de bewustwording over de gevolgen van fast fashion. Kleding lenen is namelijk niet alleen duurzaam en betaalbaar, maar ook leuk en makkelijk. En wat vind je van een workshop kleding repareren, [zelf duurzaam textiel maken](#) of milieubewust wassen als aanvulling op je programma?

OPRUIMACTIES

Iedereen ziet het zwerfafval in z'n omgeving, maar niet iedereen weet wat de gevolgen van plastic op de natuur zijn. Plan met [Nederlandschoon](#) en [NLdoet](#) regelmatig schoonmaakacties. Zet met de app [Litterati](#) een campagne op en houd bij hoeveel afval er samengeraapt is. Of kondig op [TrashWalking](#) een opruim-run aan.

6

Met de burger

INWONERS VERENIGEN ZICH OM HUN EIGEN WIJK

TE VERGROENEN. ALS BIBLIOTHEEK KUN JE (LOKALE)

INITIATIEVEN STEUNEN DIE SAMEN EEN GROTERE

IMPACT HEBBEN.

1

GROENE LOPER

Het Overijsselse burgerinitiatief [De Groene Loper](#) stimuleert, verbindt en helpt bewoners om zich in te zetten de buurt groener, gezonder en prettiger te maken. De Bibliotheek kan – als spin in het lokale web – dit soort initiatieven ondersteunen en ernaar streven zoveel mogelijk mensen te betrekken bij natuur, landschap en biodiversiteit.

2

DUURZAAMHEIDSCAFÉ'S

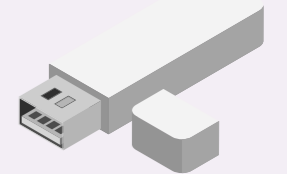

Tijdens Duurzaamheidscafé's wisselen belangstellenden in een ongedwongen setting met experts, (lokale) pioniers en buurtgenoten van gedachten over duurzaamheid. Zo organiseerde [Bibliotheek Woerden](#) een café met de nieuwe, duurzame omgevingsvisie als thema. Onder de noemer [Duurzaam Doen! Alkmaar](#) wisselden bewoners daar tips uit over groen leven in de eigen stad.

3

MAAK JE DOELEN ZICHTBAAR

Om duurzaamheidsdoelen inzichtelijk te maken is de Tilburgse Bibliotheek gestart met de [Monitor van de Stad](#). Inwoners, communities en partners verzamelen data die de ontwikkeling van de stad zichtbaar maken. Met MeetUps en online platforms zoals [KenniscCloud](#) bevordert de Bibliotheek lokale kennisdeling en co-creatie om positieve veranderingen teweeg te brengen. En in Bibliotheek Utrecht is er de workshop [Meet je stad](#). Hierbij bouw je een meetkastje om bij te dragen aan de kennis over het effect van groene daken, parken en open water op de hitte in de stad.

4

DUURZAAMHEIDSFESTIVAL

[Duurzame Week – Green Up Your Life](#) is een organisatie die mensen op weg helpt bij de verduurzaming van hun (werk)leven. Ze geven antwoord op je vraag hoe je dit aanpakt. Door eten, drinken, muziek, lezingen, workshops en entertainment te combineren, maken zij duurzaamheid aantrekkelijk en begrijpelijk voor iedere bezoeker.

COLOFON

TEKST

Rijnbrink

ONTWERP

Rijnbrink

CONTACT

Laurie de Zwart
Adviseur Educatie, Cultuur & Samenleving
e-mail: laurie.dezwart@rijnbrink.nl

Elisabeth Rullens
Adviseur Educatie, Cultuur & Samenleving
e-mail: elisabeth.rullens@rijnbrink.nl